

תרבות וספרות

הארץ, יום שישי 10.1.25 בטבת תשפ"ה

ג'וי הרג'ו

העורבני מבעד לערפילי הצער

ג'וי הרג'ו היתה המשוררת הלאומית בארצות הברית בשנים 2019-2022. היא ממוצא אינדיאני משבט מוסקוגי ואנחנו חברות. הכרנו כשהגיעה לפסטיבל סופרים במשכנות שאננים ולפני תריסר שנים הזמנתי אותה לאוניברסיטת תל אביב לקרוא את שיריה. ציפיתי לשבוע נפלא אתה, אבל ברגע שהגיעה מצב הרוח שלה השתנה כשפתחה את המחשב שלה וגילתה שהותקפה על-ידי פעילי BDS ברשתות החברתיות בגלל ביקורה בישראל. היא ניסתה אז לרכך את מבקריה (ללא הצלחה) בביקור בשטחים.

לפני כמה ימים שלחה אלי ג'וי את השיר הזה על בתה שמתה לפני שנה ממחלת הסרטן ועל גורל החטופים. קראתי ובכתיי תירגמם. ג'וי ואני דיברנו שוב. היא סיפרה שמופעל עליה לחץ להוקיע את ישראל אבל היא שומרת על עצמאותה, "שכל ישר. אני קובעת ואף אחד לא יכתוב לי על מה לחשוב".

קרן אלקלעי גוט

אתמול תפס אותי הצער בצנור ונער אותי. נשמתו נצתקה, ולרגע קט נרגעה. היא התרוממה, מחפשת להתקדם ממקום מנוחתה אל עבר הכאב הקב.

וכך ישבתי עם ג'וי וגי'י ליד שלחן במסעדה, מצריצה את שפתיו הנבונות כשהחלפנו מלים על תכניות ליום המחר, על המטלות שדורשות תשומת לב, הדברים שצריכים לעשות עבור הבית שלנו. מי יעשה מה?

האם גם לה יש בית? רציתי לדעת (אבל לא אמרתי).

האם יש שם פרחים? עץ רמון? עץ תות?

החלטנו להזמין פרגיל. איה זה מרגיע, לדעת ולצפות ל"פרגיל". ומחשבותי נדהו אל החטופים, שלמדו לצפות לכלום, כשנגררו דרך מבוך של שגאה.

והמשפחות שבתיהן ומקצרותיהן האהובות הפכו לאפר. אין מקום לאכל, לנח או לחלם.

הצער התישב אתנו ליד שלחן האכל. לרגע הוא הנה האמבולנס שהגיע מאחר מדי, או קרוב משפחה שמדבר יותר מדי על אסונות וכשלונו, ומזמין את המנה היקרה ביותר בתפריט.

אני מושיטה את ידי לעבר ירכו מתחת לשלחן. הוא חופן אותה בידו. ידי מצאה לה בית. אנחנו מתאימים בשלמות. כאן אני נמצאת. וכך יהיה, גם אם לא ישאר דבר.

לפעמים בליילה (לא ספרתי לאף אחד), אני אוהדת בה שוב.

היא תינתן יונקת.

אנחנו חולקות אהבה אינסופית.

אף אחד לא יכול לקחת את זה מאתנו.

אפילו המוות לא

איור: ערן וולקובסקי

דן מירון

אבי השירה נשקפה מכל זווית כמו באולם מראות

ל ביאליק. המקתי מהשם ה"ן אולי בזכות סבי וסבא רבא שלי שאסרו על כינויי בשם בלתי-מקראי המלמד על מחלה ילד בן ארבע או חמש נכנסתי לעולם שנוכחותו של ביאליק עדיין היתה מרחפת על-פני מרחביו הצנועים ואי-אפשר לאות 152 להולדתו של ביאליק, חלק ראשון של ממואר אישי על ילדות בצל מותו של המשורר הלאומי

האותיות, כפי שהתברר לי במאמץ פיענוח מסוים שנים לאחר-מכן, הצטרפו לטקסט השלם של "מגילת האש". זו היתה יצירת אמנות יהודית עממית שנמכרה בפרוטות. לעומת זאת, היציאה מהבית וההשתלבות במערכת החינוך התל אביבית היו כרוכות בעמידה פתאומית באולם מראות שמהן נשקפה דמות המשורר מכל זווית ובכל מצב. בשביל הילד בן הארבע-חמש שהגיע בשנים 1938-1939 לגן הילדים הנחשב והמבוקש מאוד של טובה חסקינה היתה זו פגישה אינטנסיבית מאוד. ביאליק שכן בכל חדריו, גן, ובעצם גם מחוץ לחדרים. גן הילדים של חסקינה, מגני הילדים הוותיקים של תל אביב הקטנה, שכן מול בית הספר לבנים על-שם אחד העם בהצטלבות הרחובות הלל יפה ואחד העם, במרחק כמה עשרות מטרים משדרה יפהפייה, החמישית במספר, שדרות רוטשילד.

יופיה של השדרה הזאת נבע מגזעי העצים העדינים והבהירים (שלא כגזעי הפיקוס שהתעבו ונתלפפו בשורשי אוויר מפותלים) ובעיקר מהצמדות שלא חתרו לגובה אלא נפרשו כמין סוככים בגוון ירוק בהיר. השדרה, שהשתרעה בין רחוב הלל יפה לרחוב נחמני, היתה מוצפת אור ירקרק שהסתנן בעד עלוות העצים וכן בצללים קלים מרחפים. לא

האחרונה מחזור השירים "תמות", נקרא הרחוב הראשי ל"שמו. סמוך לחיפה, בשטח המפרץ, נקראה על-שם ביאליק חת הקריות שהרחיבו את תחום העיר. אנשים בארץ וכו"ל ראו לעוללים שנוולו באותה עת בשם המשורר והשם ה"ן כינוי לבנים זכרים נעשה פופולרי ביותר למשך כמה שנים קרוב בני גילי המוכרים לי נתקלתי בלא-פחות משלושה "נים. השימוש בשם לא התחשב כנראה במשמעותו המ"ורית שהועידה לרך הנולד תפקיד של מנחם אבליים ומי הורף את מלאך המוות ומבטיח לעצמו ולקרוביו חיים, וזכב ציון ושפת עבר ברומניה העניק לבתו הרכה את השם מועזע ביאליקה.

ההסתדרות הציונית ייסדה הוצאת ספרים בשם מוסד ביאליק, שפירסמה בשיתוף עם הוצאת "דביר" (שביאליק יפה אחד מבעליה) את השנתון הספרותי עב הכרס "כנסת זכר ח"ג ביאליק", ובו מדור שהוקדש בשלמותו לפרסומים עזובו של המשורר ולדיונים מחקריים ביצירתו. אפשר ומר שבשנתון זה כמו גם במונוגרפיה שכתב באותן שנים ישל לחובר התבצע המעבר מביקורת ביאליק ההתרשמו ית למחקר הביאליקאי שהסתעף והתרחב עד מהרה יותר מדין מחקרי ביצור ספרותי עברי אחר.